

DE DELFTSE GESCHIEDENIS VAN HET GESLACHT

MAAS GEESTERANUS

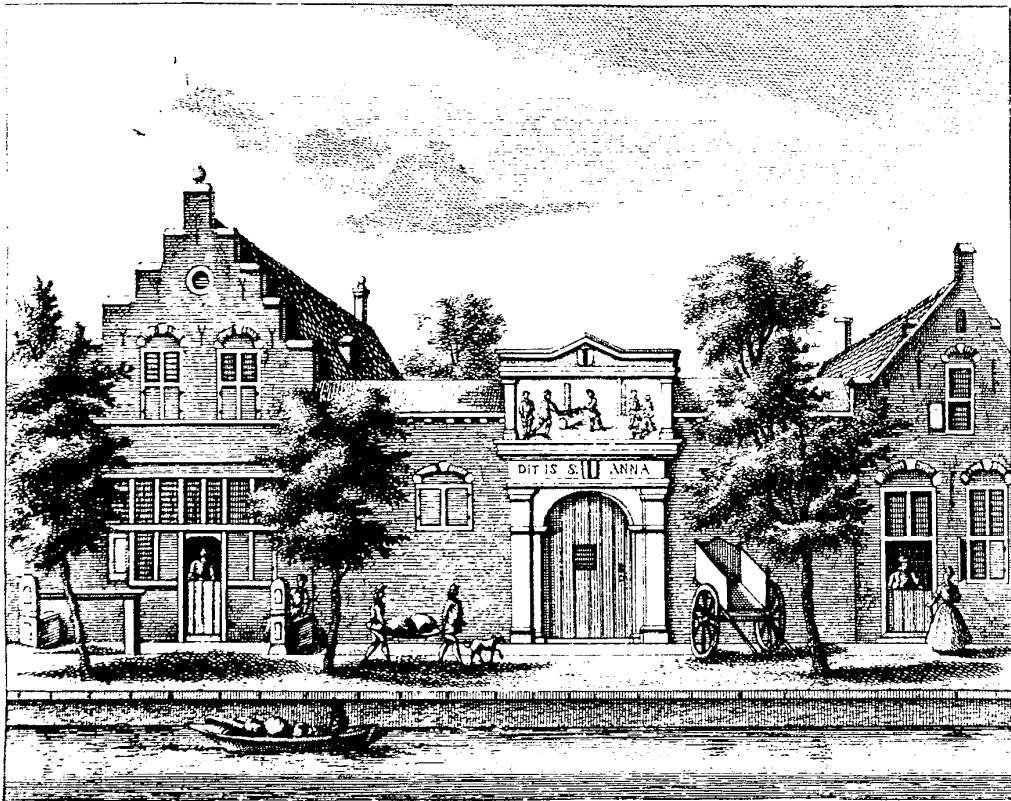
IN DE 18de EN 19de EEUW.

G.A. Maas Geesteranus
December 1995

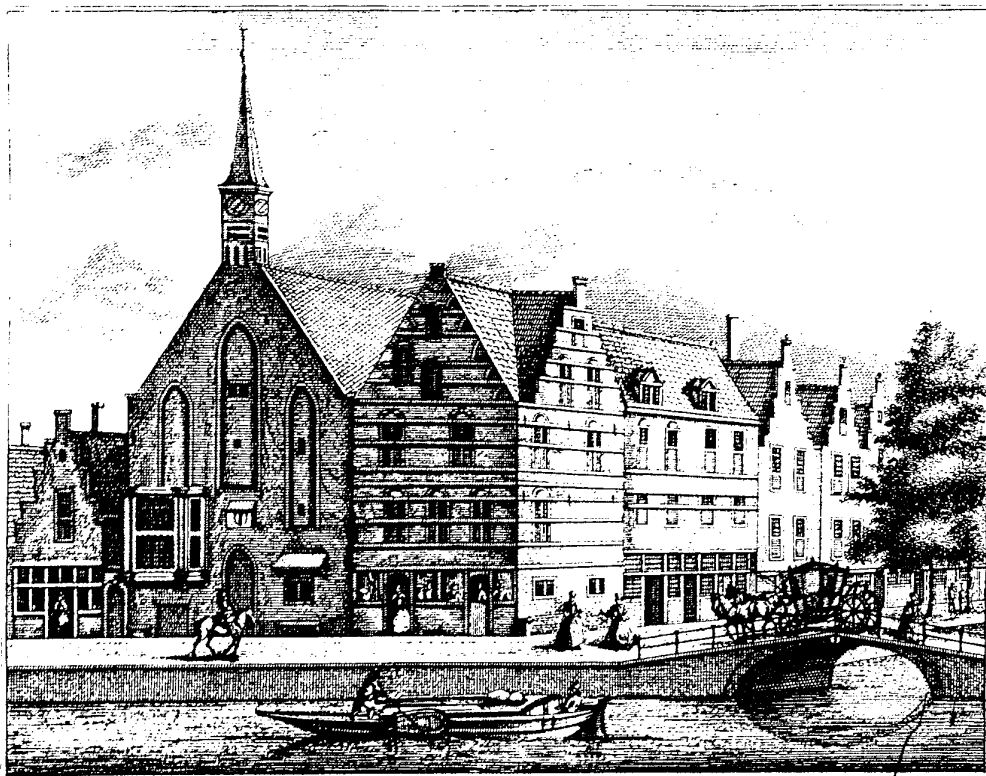
*I*n Delft in de 18de en 19de eeuw heeft het geslacht Maas Geesteranus een vooraanstaande rol gespeeld zowel in de lakenindustrie alsook op bestuurlijk niveau.

*A*ls een van de voornaamste Hollandse steden ten tijde van de Republiek (der Verenigde Nederlanden) beschikte Delft over een bij uitstek regenteske bestuurscultuur. De toenmalige raadsgezinnen, zoals Van der Goes van Naters, Graswinckel en Van Berckel, bezaten nog in sterke mate de trekken van de oude ambtsaristocratie. De families daarentegen, die in of rond de Bataafs-Franse tijd (1795-1813) waren toegetreden tot het patriciaat, waren in veel sterkere mate gebonden aan de oude familiebedrijven waarmee hun voorouders het vermogen hadden vergaard dat hen in staat stelde de bestuurlijke ladder te beklimmen. De familie Maas Geesteranus is hier een voorbeeld van.

*D*e Delftse geschiedenis van het geslacht Maas Geesteranus begon met Pieter Maas (1713-1766), die zich in 1760 uit Den Haag in Delft had gevestigd als conciërge (beheerder) van het tuchthuis (afb. 1). In deze instelling, verbonden aan het St. Joristghuis (in de volksmond het dolhuis, afb. 2), werden de armen, wezen en landlopers aan

Afb. 1 Tuchthuis gevestigd in het voormalig St. Annaklooster

Afb. 2 Gezicht op de St. Joriskapel en het dolhuis.

het werk gezet. Zij moesten er spinnen en weven en Pieter Maas en zijn zonen beschikten daarmee over een van stadswege gesubsidieerde textielfabriek.

In de vergadering van 24 mei 1760 besloten de regenten van het St. Joristghuis de volgende advertentie te plaatsen :

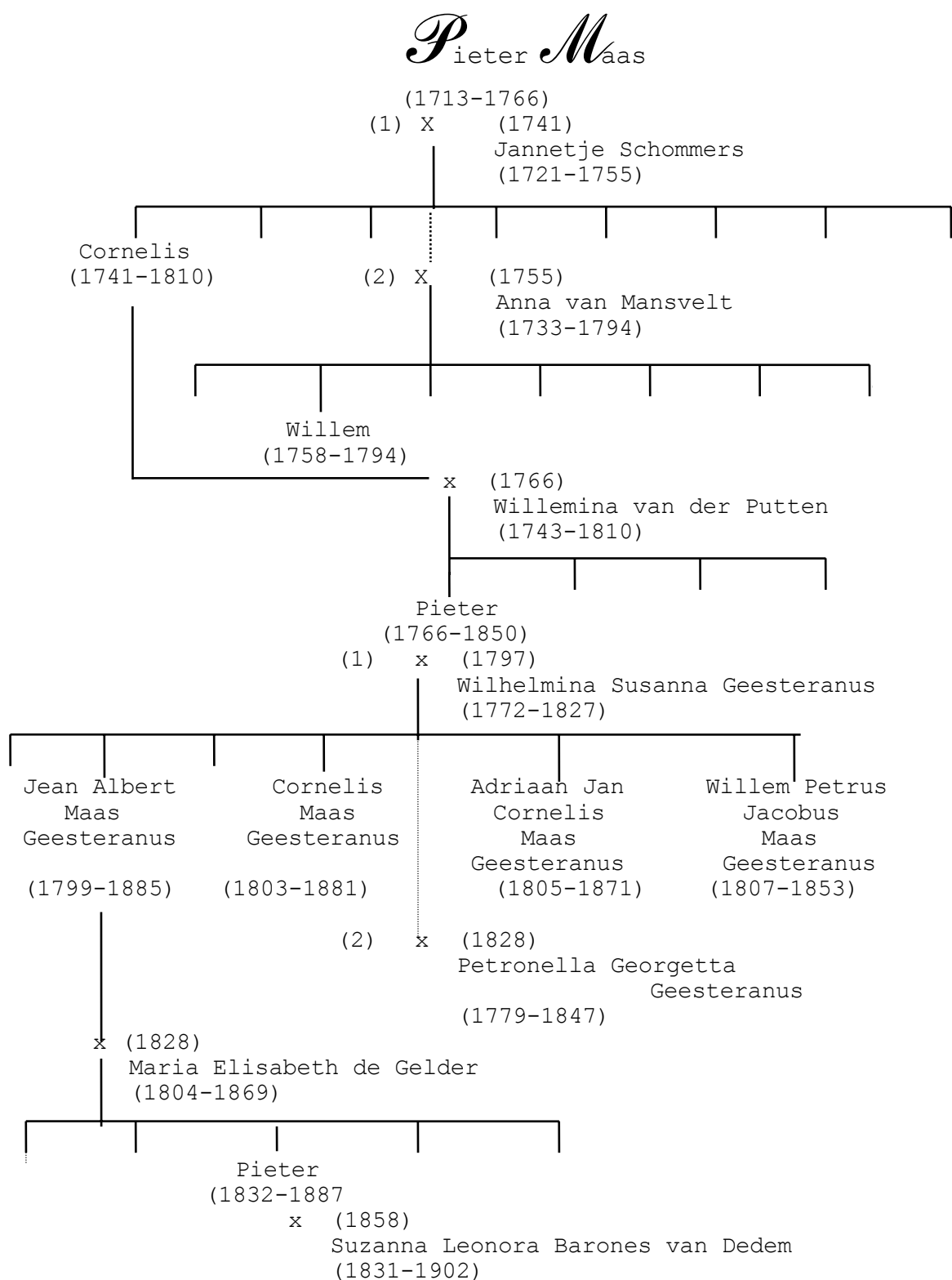
"De Regenten van het St. Joris gast-en dol-, mitsgaders van het tucht en werkhuis binnen de stat delft adverteren, dat de concierge of binnenvadersplaats in de voorgeschreven huizen met ultimo april 1761 staande te vaceren, een iegelijk daartoe genegen, getrouwt zijnde en hebbende de vereiste bekwaamheden, mitsgaders kennis van de laken, carsaai en baai fabriek, zich kan adresseren uiterlijk voor primo september aanstaande aan de regenten van bovengemelde huis".

Nadat enige kandidaten waren beoordeeld en niet geschikt bevonden, werd op 19 december 1760 Pieter Maas unaniem gekozen als nieuwe concierge.

Dat Pieter Maas als concierge niet over zich heen liet lopen, bewijst het volgende verhaal.

Daar de lakenfabriek de kurk was waarop het tuchthuis financieel dreef en deze in sommige tijden de stad grote voordelen opleverde, kwamen er soms strubbelingen met de regenten. De regenten hadden voornamelijk de zorg voor de tuchtelingen en mochten zich met de fabriek niet bemoeien. Zo kon het gebeuren, dat de regenten met de concierge van mening verschilden over arbeidsduur en over veelvuldig voorkomende ontsnappingen van de tuchtelingen. Pieter Maas meende dat de regenten hem teveel in zijn vrijheid beperkten en trachtte recht te verkrijgen bij het college waaraan de regenten verantwoording schuldig waren : de Heeren van de Weth. Eind 1762 stuurde hij een rekest aan de Heeren van de Weth met klachten over de regenten. Dat de sfeer ernstig verziekt was, blijkt uit de notulen van de regentenvergadering van 22 december 1762 :

"Wijders gaf den H. president van der Sleijden aan deze vergadering kennis, dat zijn Ed. uit overwegingen van zo veele en aanhoudende brutaliteiten en verdere onbetamelijke conduites van de concierge Pieter Maas, de resolutie had genomen, om bij den Heer hoofdofficier als president van de Weth, zijn ontslag als regent te verzoeken, zelfs tegen zijn genoegen, wijl

Afb. 3 Beknopte stamboom van het geslacht Maas en Maas Geesteranus

zijn Ed. verklaarde dat de aangename en vriendelijke conversatie met aanwezende regenten hem van deze stap wel zouden hebben teruggehouden, indien zijn Ed. niet moest betuigen te meermalen ondervonden te hebben, dat ider reis als er vergadering was geweest, en hij daar in, (als na gewoonte) de ongepermitteerde impertinentien van den concierge hadden moeten afwagten, zijn Ed. dan dien gehelen avond daardoor geconsterneerd en lusteloos was ja zelfs, zulks nadelig voor zijn gezondheid hadden bevonden, en om zich dan niet verder daaraan te prostitueren en zijn gezondheid zoo veel hem mogelijk was, te conserveren, deze resolutie had doen nemen, en ook werkstellig gemaakt, vertrouwende daarom niet de vriendschap van de regenten, die hij betuigde hoog te achten, te zullen verliezen, maar integendeel die te blijven genieten, waarvan zijn Ed. aan zijn zijde beloofde steeds welmenende blijken te zullen geven".

*D*e Heeren van de Weth kennisgenomen hebbende van het conflict ontsloegen mr. Cornelis van der Sleijden als regent. De andere regenten stapten ook op en er werd een interimbestuur gevormd.

Na de dood van Pieter in 1766 werd de functie van concierge overgenomen door zijn zonen Cornelis (1741-1811) en Willem (1758-1794), (afb.3). Uiteindelijk kwam het in 1812 tot een scheiding tussen het St. Joris Gasthuis en het tuchthuis, waarna in 1824 het tuchthuis werd opgeheven.

*C*ornelis en Willem (maar waarschijnlijk ook hun vader Pieter) waren lid van het St. Nicolaasgilde. Dit gilde van kooplieden in Delft huisde in de gildekamer genaamd de Coomans Kolf of Keyzers hof. Zo genoemd omdat zij hun deken of 'opziender' keizer noemden. Er is nu nog een steen in een voorgevel aan de Oude Langendijk voorstellende twee kolven (ouderwetse hockeysticks) waar een balspel mee werd gespeeld. Dat het in de gildekamer gezellig toeging, bleek uit de bijbetekenis, die het woord kolfferen kreeg : onder het genot van vele glaasjes de tijd korten.

*D*e Delftse textielindustrie, die zich toelegde op de vervaardiging van eenvoudige en degelijke dikke wollen stoffen, betekende veel voor de werkgelegenheid. Daarom zette het stadsbestuur zich in de 17de en 18de eeuw steeds in om deze nijverheid te bevorderen en bood de ondernemers wezen of bedeelde vrouwen als goedkope arbeidskrachten aan, die zo hun verzorging terugverdienden. De stad Delft was bereid regelmatig aanzienlijke sommen geld te lenen aan de lakenfabriek van Maas, waar lakens, karsaaien en baaien werden vervaardigd. Bovendien verkreeg Cornelis in 1766 een hypotheek op huis en ververij in het pand "het Vliegende Kind", aan de westzijde van de Voorstraat gelegen. Wel betaalde hij af, maar de verstrekte bedragen werden hoe langer hoe groter en tenslotte kwam er een tijd, dat men orde op zaken stelde met een afrekening (afb. 4). Voor een groot gedeelte bleek het verstrekken van gelden nodig te zijn, doordat Cornelis de leverantie van de uniformen voor het leger wist te verkrijgen en de betalingen daarvan eerst veel later plaats vonden dan de aflevering; nog afgezien van het feit, dat ook de fabricage tijd kostte en de grondstoffen contant moesten worden betaald. Maar dat het stadsbestuur er voor te vinden was zoveel geld in het tuchthuis te steken, bewijst wel van hoeveel voordeel het bezit van zo'n inrichting voor de stad was. Alle benodigdheden voor het gesticht, zowel voor de huishouding als de grondstoffen voor de fabriek werden in Delft gekocht en zo kon het in deze tijd van depressie een zegen voor Delft genoemd worden, een inrichting als het tuchthuis binnen zijn muren en onder zijn beheer te hebben.

*M*aar ook voor de familie Maas bracht het geld en aanzien. Cornelis had zich inmiddels opgewerkt tot staalmeester en gouverneur van de lakenhal, alsook tot secretaris van de St. Nicolaasgilde en bestuurder van de Delftse afdeling van de Oeconomische tak van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Deze laatste organisatie, die later zijn naam veranderde in Maatschappij van Nijverheid en Handel, loofde regelmatig prijzen uit voor industriële of agrarische produkten van hoge kwaliteit. Cornelis viel in de prijzen met een bijzonder soort lakens produkt en werd na enige tijd gevraagd naar de ontwikkeling van de omzet van dit produkt. Hij antwoord in een brief van 29 mei 1785 :

AFREKENING

D.D. 4 NOV. 1779, VAN DE AAN CORNELIS MAAS Pz.,
CONCHERGE VAN HET ST. JORIS GAST EN TUCHTHUIS,
VERSTREKTE PENNINGEN.
(Archief Delft I, 835).

	Verstrekt Capitaal	Gerestitueerde Penningen	Alsnog schuldig	Geprofitteerde Interessen
1772				
Maart 26	f 1400,—,— p. resto	f 1400,—,—		f 169,12, 3
1774				
Juni 7	" 9000,—,— " "	" 9000,—,—		" 576, 2, 3
1775				
Mei 11	" 2000,—,— " "	" 2000,—,—		" 51, 8, 3
Juni 15	" 5500,—,—	" 5500,—,—		" 227,15, 4
Juli 25	" 3000,—,—	" 3000,—,—		" 144,—,—
1776				
April 11	" 20000,—,—	" 20000,—,—		" 1161,10,10
1777				
Januari 28	" 6000,—,—	" 6000,—,—		" 70,—, 7
April 3	" 8800,—,—	" 8800,—,—		" 423,14,10
Juli 8	" 8800,—,—	" 8800,—,—		" 99,11, 7
Nov. 11	" 6000,—,—	" 6000,—,—		" 93, 8, 6
1778				
April 9	" 5000,—,—	" 5000,—,—		" 129,19, 3
Mei 19	" 9000,—,—	" 9000,—,—		" 323,16,10
Juli 7	" 6000,—,—	" 6000,—,—		" 95,18, 6
Sept. 1	" 10000,—,—	" 8910,—,—	f 1090,—,—	" 252, 7,15
1779				
Januari 19	" 17000,—,—	" 2160,—,—	" 14840,—,—	" 27,10,10
April 20	" 15000,—,—	" 1840,—,—	" 13160,—,—	" 11, 1,11
Juni 22	" 15000,—,—		" 15000,—,—	
Aug. 17	" 6000,—,—		" 6000,—,—	
Sept. 21	" 5000,—,—		" 5000,—,—	
Nov. 4	" 4000,—,—		" 4000,—,—	
	f 162500,—,—	f 103410,—,—	f 59090,—,—	f 3857,17,12

Afb. 4

"In antwoord op uw Ed. zeer geërde missive van den 19de deezer dient, dat door dien de schaarsheid van soortgelijke wolles (waar van het laake gefabriceerd is, welk ik de eer heb gehad aan de Oeconomische Tak van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te vertoonen, en het geene door deeze loffelijke Societij ten blijke hunner goedkeuring met een goude medaille is bekroond geworden) nog niets is verbeeterd; maar inteegendeel de klijne quantiteit van die soort van wolles door verscheijde fabriqueurs die in die streken en daar omtrent hunne fabrieken hebben, daar deeze wolles te bekoomen zijn, zeer gretig werd gezogt, en ordinair teegens den scheertijd reeds werd opgekogt en magtig gemaakt, zoo is er zelden geleegendheid dat andere fabriqueurs iets noemenswaardig van deeze wolles kunnen bekoomen, of men zoude door eene meerdere dan gewoone prijs voor dezelve te moeten besteede, ze moeten magtig worden, waar door dan het oogmerk om goede en goedkoope laakens daar van te fabricereen in het geheel onmogelijk wierd".

*K*ortom van enige omzet van het met goud bekroonde produkt is geen sprake wegens gebrek aan betaalbare grondstoffen. Voor de fabriek in zijn geheel gaan de zaken goed :

"Voor het overige heb ik het genoeg uw Ed. te kunnen melden dat mijn fabriek onder Gods zeegen van eene rijkelijk debiet voorzien is...."

*I*n dezelfde brief (afb. 5) brengt Cornelis de "Oeconomische tak" op de hoogte van de Delftse Spinschool. Deze door een aantal fabrikanten in 1779 opgerichte spinschool had tot doel de kinderen van arme lieden "van het luije leedig loopen" af te krijgen en te onderrichten in het spinnen zodat ze later te werk gesteld konden worden in de Delftse textielfabrieken. Het animo was niet groot. Want ondanks het uitloven van prijzen en premies kwam het aantal kinderen niet boven de 20, terwijl men plaats had voor wel 500. Kort daarna, nog in 1785, werd de school weer opgeheven.

Waar in kinderen der armen Gratis Zoude Worden Onderwezen,
en naar maate van hunne Verdiening, en Naarstijgheij, met
aanzienlyke Praemien Verzen beloond, door Welke oprigting
Zedert Primo Mei 1779 tot hien toe door de kinderen die
op gemelde Schoolen het spinnen hebben geleerd is gprofi-
teerd / 12533. -- Maar Vermits men indez Stad op den
duur ten meesten een getal van 20 kinderen tot dit Werk
kan bekoomen Schoon er ten minsten Wel 500 Zyn. Welke
er met goed gevolg aan Zoude Kunnen Worden te Werk gesteld,
Zoo Kan Zulkis zeer Wining aan de Fabriquien Subvisteren,
Ondus is te Vreezen dat het verval van deere Nuttige Arbeid
met den tyd nog Ruinenizer gevolgen voor de Saake Fabria
binnen deze Stad Zal hebben.

Ik bedanke de Respective Heeren Directeuren zeer Vriendelyk
voor het Belang dat hun Wel Belang volgens informatie in
de Welvaert van myn Saake Stellen; ik bekele myn inde
Continuatie van dien en blyve met alle Hoog Achtling

Weldade Heer

Delfden 29. Mey 1785.

Welds Dienaar.
C. Maas Anters

Afb. 5 Brieffragment van Cornelis Maas (1741-1840) aan
de Oeconomische Tak van der Hollandsche Maatschappij der
Wetenschappen

*I*nmiddels was ook Pieter (1766-1850), de oudste zoon van Cornelis, in het bedrijf van zijn vader komen werken. In september 1796 maakte hij, 29 jaar oud, een zakenreis naar Parijs, waarschijnlijk in verband met orders voor Franse legeruniformen. In brieven (afb. 6) aan zijn ouders vertelt hij hoe onrustig Parijs is in de nadagen van de Franse revolutie : troepenverplaatsingen, opstandige acties van de Jacobijnen, terechtstellingen maar ook een groots feest op het "veld van Mars" ter gelegenheid van het eerste lustrum van de Franse Republiek. Pieter Maas nam in oktober 1801 de zaak, de firma Cornelis Maas en Zoon, van zijn vader over. Hij vergrootte het aanzien van de familie door zijn opeenvolgende huwelijken met Wilhelmina en Petronella Geesteranus, dochters uit een notaris geslacht. Hij stapte over naar de de Waalse Kerk, waar zijn eerste drie kinderen werden gedoopt, en werd lid van het genootschap Christo Sacrum. De geschillen tussen de protestantse kerken waren in 1795 voor enige leden van de Waalse Kerk aanleiding een genootschap, Christo Sacrum, op te richten met als doel de protestantse kerken samen te smelten tot één instelling. Op 5 maart 1802 werd hun kerkgebouw aan het Rietveld 83-89 ingewijd. In deze kerk werden de drie laatste kinderen van Pieter gedoopt. Het genootschap volgde bij de samenkomsten een eigen liturgie, die de eredienst en de leerdienst onderscheidde. Van groot belang waren ook de muzikale omlijsting van de diensten en de gemeentezang. De grootste bloei was in 1810 toen het genootschap 80 leden telde. Na het vertrek van de eerste geestelijke leider liep dit aantal al snel terug.

*I*n het begin van de 19de eeuw, toen de banden met het tuchthuis waren verbroken, ontwikkelde de lakenfabriek van Maas zich tot Delfts grootste onderneming. De legerorders verschaftte in de periode vóór 1813 aan meer dan duizend Delftenaren werk, doordat naast de lakenfabriek ook een confectie-industrie voor uniformen zich ontwikkelde. Na het verdwijnen van de Franse legerorders gelukte het de firma Maas rond 1820 nieuwe bronnen aan te boren : uniformen voor de in Delft gevestigde artillerie en Genie School en het Nederlandse koloniale leger.

Parijs den 17^{en} September 1796
Waarde Vader & Moeder

Donderdag morgen om 12 uren benick zeer veel dag ontkoortst
tanden stof en vuyghheid behouden. Parijs aangekomen
mijn intrekke nemende in mijnouders Logement van Hotel
de la Loi Rue de la Loi alwaar ik weder op de 3^e verdieping
verblijvend dag Leergeld bezogelogeerd. Het was te laat
om dien dag te Schryven vermits de Post donsdagst
1 uur vertrok - Deese markt heidengereed om dat de
voornemens ben morgen na versaelles St Cloud en Senne
te gaamen en er een paar dagente blyven. De Post vertrekt
maandag.

Onze lieken Jongeren; decker du Pns Lodin woonende
te Pysses au Marche des Batons Lae alles in ontfang
aanneemen endes noods alle betaalingen voor Leeken
van decker J. Boulanger koopman te Lend doen. Hier Zoo
altich n den g^e van Lend gemeld heb wy inde verdere
Expeditie behoeftaam Leden; Intussen hebben my deers
Vrienden geïnformeerd dat alles by enoivrahendert tot
aan gend kan komen endat er intussen Leden geïnformeerd
worden hoe men daer moet handelen; Ik hoop dat de
formieten hier wat gemaklyker als by Antwerpen zullen
Lebben my; aldaar myn Koffas op de Kij doen ontpakken

Afb. 6 Brief van Pieter Maas (1766-1850) uit Parijs aan
zijn ouders in Delft.

Als eerste bedrijf in Delft kreeg de lakenfabriek in 1822 een stoommachine, besteld bij Boulton & Watt in Birmingham. Landelijk gezien zat Maas daarmee in de voorlinies : na de belangrijke textielcentra in Leiden en Eindhoven was hij de derde textielfabrikant in Nederland, die een stoommachine aanschafte. De introductie van stoom voor de aandrijving van machines was in ons land net begonnen. In 1824 zou pas de eerste Nederlandse (in Engeland gebouwde) stoomboot in de vaart worden genomen. Pas rond de jaren veertig gingen andere bedrijven in Nederland mondjesmaat over op stoomkracht. Met bezuinigingen bij het leger in 1827 namen de orders voor stoffen en uniformen sterk af en het thuiswerk voor het in elkaar zetten van uniformen verdween.

*G*eleidelijk aan begon Pieter Maas zich terug te trekken uit de zaken. Hij kocht eind 1825 het buitenhuis De Ruit, dat in Rijswijk aan de Delftse Vliet lag even voorbij de grens met Delft en dat ooit aan het regentengeslacht Graswinckel had toebehoord. In april 1828 trouwde hij daar met zijn tweede vrouw Petronella Geesteranus. Zijn oudste zoon, Jean Albert (1799-1885), kreeg in juni 1829 volledige volmacht om zijn vader in alle zakelijke activiteiten te vervangen.

*I*n het grootboek van de Firma Cornelis Maas en Zoon werden de volgende onroerende goederen als kapitaal opgevoerd :

1. Huis, erve, fabriek en perserij, Wijk 2 nr. 597, nu Molslaan 31. Het huis werd bewoond door Pieter Maas en zijn gezin. Na zijn vertrek naar Huize De Ruit in 1827 blijft zijn zoon Jean Albert er met zijn gezin in wonen. (Het huis is gesloopt en vervangen door nieuwbouw).

2. Huis en erve, Wijk 2 nr.598, nu Molslaan 29. Werd verhuurd aan ene G.J.Verschoor. (Gesloopt en vervangen door nieuwbouw).

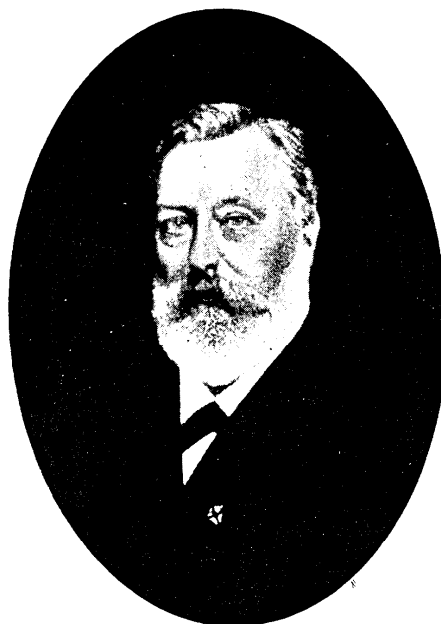
PIETER MAAS.
1766—1850.

JEAN ALBERT MAAS GEESTERANUS.
1799—1885.

CORNELIS MAAS GEESTERANUS
1803—1881.
burgemeester van Delft.

PIETER MAAS GEESTERANUS.
1832—1887.

Afb. 7

3. Huis, erve en fabriekspanden, Wijk 2 nr. 109, nu Koornmarkt 20. Het fraaie grachtenpand werd bewoond door Pieter's tweede zoon Cornelis (1803-1881) en zijn gezin. Na 1868 komt Pieter jr. de oudste zoon van Jean Albert er te wonen.

4. Huis en erve, Wijk 2 nr. 110, nu Koornmarkt 18. Het huis werd verhuurd aan A.W.F. van der Hegge Spies de schoonvader van Maria Johanna Wihelmina Maas Geesteranus, dochter van Cornelis.

5. Huis en erve Den Eendragt, Wijk 1 nr. 300, nu Gasthuislaan 37. Werd verhuurd en in 1868 verkocht. (Gesloopt en vervangen door nieuwbouw).

6. Huis en erve, Wijk 1 nr. 299, nu Gasthuislaan 39. Verkocht in 1868. (Gesloopt en vervangen door nieuwbouw).

*W*illem Albert Geesteranus, broer van Petronella en laatste overgebleven mannelijke Geesteranus, kwam in 1842 te overlijden waarmee de naam Geesteranus dreigde uit te sterven. Petronella en haar vier stiefzonen Maas (Jean Albert, Cornelis, Adriaan Jan Cornelis en Willem Petrus Jacobus) dienden bij de koning een verzoek in om de namen Maas en Geesteranus samen te mogen voegen om daarmee te voorkomen dat de naam Geesteranus zou uitsterven. Het verzoek werd ingewilligd op 13 september 1843 bij Koninklijk Besluit nr. 56 en vanaf dat moment bestaat de naam Maas Geesteranus. Met deze gebeurtenis versterkte de familie haar plaats binnen het patriciaat van Delft, waar zij sinds het begin van de 19de eeuw door kapitaal en verwantschap toe was gaan behoren. Dit toetreden opende allerlei deuren tot belangrijke bestuursfuncties waarvan Jean Albert en Cornelis Maas Geesteranus zouden profiteren (afb. 7).

*A*nvankelijk was Jean Albert nog werkzaam als lakenfabrikant en kon zijn jongere broer Cornelis jr. zich geheel wijden aan een politieke carrière. Cornelis zat in de gemeenteraad van 1838 tot 1856 (afb.8), was wethouder van 1849 tot 1850 en burgemeester van Delft van 1851 tot 1855. Bovendien was hij lid van de Provinciale Staten van 1845 tot 1856. In dat laatste jaar werd hij bij de verkiezingen voor de Provinciale Staten verslagen door de regent Van der Goes van Naters. Dit was voor hem aanleiding om zijn politieke loopbaan te beëindigen. Hij verhuisde naar de buitenplaats Eik en Duinen, toen nog landelijk

gelegen aan een bomenlaan tussen Den Haag en Loosduinen naast de begraafplaats Oud Eik en Duinen. Zijn achterkleindochter, Elisabeth Bryan Loder, weet over hem de volgende herinneringen te vertellen.

"Zijn oudere broer woonde in Delft en hij zal er nog wel andere belangen gehad hebben als oud-burgemeester en zo ging hij daar nog al eens heen. Hij had paard en rijtuig maar hij ging altijd zo vroeg van huis dat als er iets met het rijtuig mis zou gaan hij ook te voet de gewenste trein zou halen. Het was de tijd dat de mensen elkaar nog kenden en zo wist de portier van het Hollandse spoor station ook heel goed dat de oud-burgemeester naar Delft ging en kwam het voor dat als hij hem zag hij hulpvaardig zei: 'Als u even doorloopt zult u net de trein van 10.16 nog halen' waarop als antwoord volgde 'Man daar kom ik niet voor, ik kom voor de trein van 11.08' en dan ging Cornelis Maas Geesteranus rustig een klein uur in de wachtkamer zitten. Het waren wel andere tijden. Toen er een stoomtram kwam naar Loosduinen was hij helemaal ontzet 'Dat gevaarlijke ding, dat zo maar op je afkwam' en de tramlijn lag nog wel buiten de bomenrij!

Tussen de buitenplaats Nieuw Eykenduinen (= Eik en Duinen) en de begraafplaats Oud Eykenduinen was een weg en het buiten was daarvan afgescheiden door een sloot en daarover was een primitief soort van bruggetje aangebracht. Op Nieuw Eykenduinen was bij de sloot een houten steun, misschien wel een boomstronk waarop het uiteinde van een plank bevestigd was, die gedraaid kon worden en waaraan een eenvoudige leuning gemaakt was. Als het niet in gebruik was lag die plank evenwijdig aan de sloot tegen het buiten aan en was met een ketting bevestigd. Wilde men dus snel buiten zijn dan werd die losgemaakt en kon men dat plankenbruggetje over de sloot draaien en zo buiten komen. Dat heette 'de draai' en toen mijn overgrootvader oud werd zei hij altijd 'Als ik er niet meer ben moeten jelui mij maar over den draai zetten dan ben ik zo gauw mogelijk op de begraafplaats'. Het familiegraf lag op Oud Eykenduinen".

18 Julij 1855.

**Uitslag van de stemming voor Zes Leden van den Gemeenteraad
der Stad DELFT:**

Geldende stemmen: 470.

Volstrekte meerderheid: 236.

Verkozen, de Heeren: C. MAAS GEESTERANUS, met 419 stemmen,
L. H. VIRULIJ VAN KEENENBURG » 547 »
Dr. J. SOUTENDAM, » 531 »
C. HOEKWATER, » 528 »
G. P. VAN DEN BOOGAART, » 516 »

Voorts verkregen

de Heeren:		stemmen.	de Heeren:		stem
P. van Rhijn,	160	.	W. Beets,	1	.
Dr. P. J. A. H. Vermeulen,	156	.	Mr. B. van Berkel,	1	.
D. J. Storm Buijsing,	108	.	J. Brico,	1	.
J. Vorstman,	103	.	J. H. Bitter,	1	.
Prof. S. Bleekrode,	59	.	B. Denie,	1	.
A. A. Kuller,	50	.	Dr. C. F. Donnadien,	1	.
Dr. J. J. van Kranendonk,	46	.	A. M. van Dijk,	1	.
H. P. van der Mandele,	46	.	P. W. Eijken,	1	.
Mr. M.A.M. 's Gravesande Guicherit,	35	.	P. A. Engelbregt,	1	.
J. Heukensfeldt,	28	.	S. A. Gutteling,	1	.
P. J. Schouten Pz.,	20	.	J. J. Gussenhoven,	1	.
Dr. F. M. T. Gijsbertij Hudenpijl,	19	.	S. van Graauwenhaan,	1	.
W. J. Kuhler Wz.,	18	.	Dr. J. M. van Gent,	1	.
R. H. van Schiak,	11	.	W. Graaf,	1	.
F. Heukensfeldt,	8	.	Dr. de Wit Hamer,	1	.
L. B. Denie,	7	.	H. Hartogh Heijs,	1	.
Mr. J. C. van de Watering,	7	.	D. van Hengel,	1	.
N. Buijteweg,	4	.	H. van Heumen,	1	.
Dr. M. A. Roodenberg,	4	.	A. A. de Kuijser,	1	.
Dr. Simons,	4	.	M. M. Kuipers,	1	.
T. van Leeuwen,	3	.	Mr. S. Keijzer,	1	.
J. C. Perk,	3	.	C. L. Kuhn,	1	.
J. H. Scholten,	3	.	Dr. J. G. Kloppert,	1	.
H. Wellan,	3	.	P. de Lange,	1	.
J. J. Bronovo,	2	.	van der Lecuw.	1	.
H. J. van Blommestein,	2	.	J. A. Maas Geesteranus,	1	.
J. de Blom,	2	.	E. P. van der Mandele,	1	.
F. A. Dijkgraaf,	2	.	P. J. van der Mandele,	1	.
J. A. Drabbe,	2	.	A. U. Mooser,	1	.
A. A. Gussenhoven,	2	.	W. G. Metselaar,	1	.
J. F. Hanssen,	2	.	H. van der Mandele,	1	.
J. D. Hoekwater Ajz.,	2	.	van Nerum,	1	.
H. Jedeloo,	2	.	J. Nijenhuis,	1	.
P. J. Kipp,	2	.	Dr. W. L. Overduin,	1	.
G. H. Landmeter,	2	.	Overduin,	1	.
J. de Lange,	2	.	G. Overvoorde,	1	.
R. Lobatto,	2	.	A. Perk Jz.,	1	.
P. E. van der Mandele,	2	.	D. van der Polder,	1	.
E. P. J. van der Mandele,	2	.	L. van 't Sant,	1	.
J. Olifiers,	2	.	H. Swarttouw,	1	.
J. J. van der Polder,	2	.	H. van Schaik,	1	.
W. van Rest,	2	.	E. van Schaik,	1	.
C. Schilte,	2	.	J. A. Straman,	1	.
C. Straathof,	2	.	Mr. A. G. Tegel,	1	.
Mr. J. E. Valetton,	2	.	J. Verneé,	1	.
L. van Berkel,	1	.	Johannes Vorstman,	1	.
A. A. van Berkel,	1	.	S. Verboom,	1	.
N. de Booiij,	1	.	J. D. Virulij,	1	.
J. L. Buijteweg,	1	.	J. van der Wel,	1	.
J. P. van den Berg Jz.,	1	.	Mr. M. A. Wijnacudts	1	.

*J*ean Albert Maas Geesteranus meldde zich op de jonge leeftijd van 15 jaar bij de Artillerie en Genie School te Delft (afb. 9). Er is een bron, die vermeldt, dat hij heeft meegedaan aan de slag bij Waterloo (18 juni 1815). In ieder geval is zeker, dat hij in 1865 bij Koninklijk Besluit een ereteken verleend krijgt voor zijn "werkzame aandeel aan de altijd gedenkwaardige krijgsverrichtingen ter herstelling en bevestiging van Neerlands onafhankelijk volksbestaan in de jaren 1813-1815". In 1817 verliet hij de school weer. De krijgsverrichtingen bleven hem boeien, want naast het werk voor de lakenfabriek sloot hij zich aan bij de plaatselijke schutterij, waar hij opklom tot majoor-commandant. Ook voor deze eervolle, langdurige dienst bij de schutterij kreeg hij van de koning een lintje (afb. 10).

Jean Albert, aanvankelijk nog lakenfabrikant, besteedde steeds meer tijd aan bestuursfuncties. Hij was lid van het kiescollege, van 1856 tot 1868 lid van Delfts gemeenteraad, vanaf de oprichting in 1852 tot 1870 voorzitter van de Kamer van Koophandel en van 1868 tot 1874 lid van de Provinciale Staten. Gezien deze activiteiten en zijn talrijke nevenfuncties als regent van het Weeshuis der Gereformeerden, bestuurder van de Waalse kerk en majoor-commandant van de schutterij, verbaast het niet dat het minder goed ging met de Firma Cornelis Maas en Zoon. Daar kwam nog het volgende bij. Bezorgd over de werkloosheid nam in 1828 een aantal Delftenaren het initiatief een armeninrichting op te richten, waar touw werd geplozen en onder meer dweilen werden gemaakt. De geschiedenis zou zich herhalen. De opzichter van deze armeninrichting, Heukensfeldt, bleek, net als Maas in de 18de eeuw, een goed zakenman te zijn. Omdat hij kon schermen met een sociale voorziening en werkverschaffingsproject, sleepte hij nu in de plaats van de Firma Maas de orders voor uniformen binnen. Ook zijn armeninrichting zou zich snel ontwikkelen tot een doodgewone fabriek met machines en gespecialiseerde vaklieden, een analoge ontwikkeling aan die van het tucht- en werkhuis onder leiding van de familie Maas. Aangezien beide textielfabrieken vooral bezig waren elkaar vliegen af te vangen, breidde de werkgelegenheid in de textiel zich nauwelijks uit. De Firma Cornelis Maas en Zoon moest in 1868 de poort sluiten. De fabriek, die in de jaren twintig als een der eerste bedrijven in het land op stoom was overgeschakeld, was nu volkomen verwaarloosd. Maar Maas Geesteranus had zich inmiddels wel van tuchthuisfabrikant tot ambtsdrager omhoog gewerkt.

EXTRACT uit het Besluit van
 ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID
 den HEERE PRINCE van ORANJE-
 NASSAU, SOUVEREIN VORST der
 Vereenigde Nederlanden, enz. enz. enz.
 van den 9 July 1814, N°. 65

Tot Kadet voor de Artillerie en Genie
 op het Artillerie en Genie School
 te Delft
 wordt aangesteld de Heer J. A. Maed.

(was geteekend) WILLEM.

(lager stond) Ter ordonnantie van
 ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID.

De Algemeene Secretaris van Staat,
 (was geteekend) A. R. FALCK.

Accordeert met het origineel, voor zoo veel
 het geëxtraheerde aangaat.

Tot
 Maed.

De Algemeene Secretaris van Staat.

A. R. Falck

*T*erwijl Jean Albert en Cornelis in Delft woonden, vestigde de derde broer, Adriaan Jan Cornelis (1805-1871), zich in Alkmaar om daar op te klimmen tot rechter aan de plaatselijke rechbank. De vierde broer, Willem Petrus Jacobus (1807-1853), trok 14 naar Amersfoort en werd daar kapitein der Rijdende Artillerie.

*P*ieter (1832-1887), de oudste zoon van Jean Albert, bleef Delft trouw. Wel haalde hij zijn vrouw, Suzanna Leonora barones van Dedem, van ver uit Dalfsen, maar in Delft volgde hij zijn vader op in de gemeenteraad, waarvan hij lid bleef tot aan zijn dood in 1887. Ook in de plaatselijke Schutterij was hij actief en werd daar majoor-commandant.

*M*et deze Pieter kwam de industriële en bestuurlijke geschiedenis van het geslacht Maas Geesteranus in Delft ten einde. De andere zonen en dochters van Jean Albert en Cornelis verspreidden zich over Nederland en daarbuiten om daar hun leven te leiden. Wel zien we regelmatig afstammelingen van het geslacht Maas Geesteranus zich voor korte tijd in Delft vestigen om daar hun opleiding te volgen. Adrien Henri (1873-1965) aan de Indische Instelling (opleiding tot Indisch bestuursambtenaar) en vele anderen aan de Technische Universiteit.

7 April 1867.

N°. 10.

**WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN
ORANJE - NASSAU, GROOT - HERTOG VAN
LUXEMBURG, ENZ., ENZ., ENZ.**

*Op de voordragt van Onzen Minister van Binnen-
landsche Zaken, van den 5^{en} April 1867.
N°. 287, 4de Afdeling:*

*Gezien Ons besluit van den 5^{den} December 1851
(Staatsblad n°. 149) en van den 30^{en} December 1866 (Staatsblad N°. 244)*

Hebben goedgevonden en verstaan:

*Het bij Ons voorschreven besluit ingesteld **EERETEKEN**
tot belooning van eervolle langdurige werkelijke dienst bij
de Schutterij, toe te kennen aan:*

Jean Albert Maas Geesteranus,

Voormalig Major-Commandant der dienstdoende schutterij te Delft.

*Onze Minister van Binnenlandsche Zaken is belast
met de uitvoering van dit besluit.*

Gravenhage, den 7^{en} April 1867.

**De Minister
van Binnenlandsche Zaken,**
(Geteekend) *Meemsterkerf.*

(Geteekend) **WILLEM.**

*Accordeert met het origineel,
De Secretaris-Generaal
bij het Ministerie van Binnenlandsche Zaken,*

Bronnen

- Archief van Het St. Joris Gasthuis.
- Geschiedenis van het geneeskundig gesticht voor krankzinnigen Het St. Joris Gasthuis en het daarmee verbonden geweest zijnde Tuchthuis binnen Delft, mr. L.G.N. Bouricius, Delft 1927.
- Achter de gevels van Delft. Het bezit en bestaan van rijk en arm in een periode van achteruitgang (1700-1800), Th. Wijsenbeek-Olthuis, Hilversum 1987.
- De stad Delft. Cultuur en maatschappij van 1813 tot 1914, Stedelijk Museum Het Prinsenhof, Delft.
- Herinneringen, Elisabeth Bryan Loder, 1980.
- Gemeente-archief Delft.
- Archief van de Familievereniging Maas Geesteranus.